

*Een heilige plaats
is een ontmoetingsplaats
tussen hemel en aarde.*

*Een plek
waar het goddelijke en het menselijke elkaar raken.
Een plek
waar het goddelijke in het menselijke geraakt wordt*

HEILIGE PLEKKEN

Scholen als heilige plekken

Inhoudstafel

Inleiding	p. 1
Heilige plekken	p. 1
Een heilige plek in de Bijbel	p. 3
Mijn eigen heilige plekje	p. 4
Bezinningstekst	p. 5
De school als heilige plek	p. 6

Inleiding

Naar aanleiding van de feestdag van Jean-Baptiste de La Salle bieden we jullie vanuit het VLP een inspiratiebundel aan om in de school – op verschillende niveaus – mee aan de slag te gaan. We willen dit jaar stil staan bij de school als heilige plek.

1. Heilige plekken

De meeste wereldreligies hebben heilige plaatsen, die door talloze miljoenen mensen worden bezocht. Christelijke landen hebben vaak allerlei kerken en heilige plaatsen die zijn gewijd aan Jezus, Maria en de Heiligen. Andere heilige plaatsen bevinden zich op een locatie waar een Bijbelse gebeurtenis of een hedendaags 'wonder' heeft plaatsgevonden of waar religieuze relikwieën worden bewaard. Mensen begeven zich naar deze heilige plaatsen om er de vastgelegde rituelen te beleven. Een religieuze heilige plaats is immers gewijd aan de aanbidding van een godheid of de verering van een 'heilige'.

Er bestaan ook varianten van de heilige plaats die niet voor aanbidding worden gebruikt. Familie en vrienden van verkeersslachtoffers maken vaak een gedenkteken aan de kant van de weg ter nagedachtenis aan hun geliefden. Ook worden er monumenten opgericht om bijvoorbeeld een belangrijke oorlog en de slachtoffers ervan te herdenken. Deze gedenktekens kunnen gezien worden als creatieve wijzen om vandaag invulling te geven aan heilige plekken, los van de institutionele heilige plekken.

Heilige plekken hangen niet noodzakelijk samen met vaste, in de ruimte te situeren plaatsen. Heilige plekken kunnen ontstaan vanuit datgene wat er gebeurt aan en tussen mensen. Ze bieden een mogelijkheid tot verkenning van de andere dimensie – het symbolische, het sacrale, het overstijgende, de aandacht voor de Ander, voor de God van het leven. Kunst is in deze een dankbare partner. Ze heeft in zich de mogelijkheid om die andere dimensie op een eigentijdse, vernieuwende wijze aanwezig te stellen. Ze opent perspectieven op datgene wat uit zichzelf ongrijpbaar is. Dit schept mogelijkheden tot het herdenken van de aanwezige religieuze activiteiten op school. Dit proces vergt een zekere openheid en aandacht voor wat opborrelt uit het leven, voor de hoop en verwachting die leeft bij kinderen en jongeren vandaag. Concrete ervaringen stoten evenwel niet vanzelfsprekend door naar de diepere lagen van het leven of een bewuste geloofsduiding. Het veronderstelt een vernieuwde fijngevoeligheid voor wat inhoudelijk aangeboden wordt. (cfr: de VLP-brochure *'Mag het iets meer zijn?!'*). De kernvraag die aan de basis van het inhoudelijk aanbod ligt is: wat is inhoudelijk nodig om de eigen werkelijkheid van een geloof te ontwaren, om de in de kiem aanwezige godsdienstige gevoeligheden en bekommernissen bij kinderen, jongeren en collega's de kans te geven om zich te uiten en open te bloeien.

Verwerkingsopdracht

Een heilige ruimte, wat is dat? We snuiven de sfeer op in een kerk, maar een kerk is natuurlijk niet de enige heilige ruimte!

Elke godsdienst heeft zijn heilige ruimtes. Ze dienen om te bidden, om God te vinden, om elkaar te ontmoeten... Maar daar stopt het heus niet! Want ook in je eigen huis kun je een heilige ruimte maken, of in de natuur. In de natuur kun je op de meest spontane manier een heilige ruimte creëren.

Dus na de kerk, verkennen we andere heilige ruimtes. En zo kunnen de kinderen zich stilaan een beeld vormen van wat een heilige ruimte zo bijzonder maakt. Welke ruimte zouden zij zelf verkiezen? In welke ruimte kunnen zij iets groters ervaren?

Kerkbezoek

We bezoeken de kerk met al onze zintuigen om de heiligheid te ervaren

- Ruik eens wanneer je de kerk binnenstapt: hoe ruikt een kerk? Wat ruik je? Kan je dit beschrijven?
- Luister naar de stilte: Sluit je ogen zodat je beter kan horen. Wat hoor je? Welk geluid spreekt je aan?
- Ga ook op ontdekking met je handen: voel eens aan de stenen vloer, een beeld... iets tastbaars.
- Geef je ogen ook maar eens de kost: kijk naar boven, naar de hoge plafonds, de zuilen, het licht door de glasramen. Wat vind je mooi? Wat vind je vreemd? Wat trekt je aandacht?
- Je kan eventueel een kaarsje aansteken indien je dit wenst. Doe dit op jouw manier, en vertel de kinderen hierover. Vertel ook waarom en hoe

gelovige christenen dit meestal doen. Vraag hen of zij ook soms in een kerk of een andere heilige plek een kaarsje aansteken en waarom.

Tip: wanneer je kinderen van andere religies in je klas hebt, kan je uiteraard ook andere gebedshuizen samen met je klas bezoeken. Je kan foto's nemen in de verschillende gebedshuizen en ze met mekaar vergelijken.

Tip: meer ideeën voor het bezoek van een gebedshuis kan je terugvinden op <https://www.kuleuven.be/thomas/page/heilige-ruimte/>

Andere heilige plekken in de wereld

We trekken de wereld open en brengen de ervaringen van de kinderen binnen via fotomateriaal dat door de leerkracht en door de kinderen zelf wordt aangereikt (laat de kinderen foto's meebrengen van heilige plekken die ze reeds bezocht hebben)

- Welke heilige plek heb je reeds bezocht? Wat vond je daar bijzonder aan? Wat was er anders/hetzelfde als in de kerk?
- Welke van deze heilige plekken (foto's) zou je graag eens bezoeken? Wat spreekt je er in aan?
- Wat denk je dat mensen zoeken op heilige plekken?

Tip: je kan ook in je eigen schoolomgeving op zoek gaan naar andere heilige plekken en daar ook foto's van nemen om samen te bespreken. Op basis daarvan kan je een omgevingsboek of een inijkboek maken met de foto's van de heilige plekken in de schoolomgeving.

2. Een heilige plek in de Bijbel

In vele culturen wordt een berg aanzien als een plaats waar hemel en aarde elkaar raken. Een bergervaring wordt vaak als een ontmoeting beleefd. Een ontmoeting met datgene wat het gewoon menselijke overstijgt, te boven gaat. De top van een berg geeft je uitzicht, letterlijk en figuurlijk over zoveel meer ... Een plaats waar je als mens iets van het grote geheim van de wereld, iets van het heilige, het mysterie, iets van God kan ervaren. In alle godsdiensten en culturen zijn bergen uitbeeldingen van de ontmoeting tussen de mens en het 'heilige', het 'geheimnisvolle', het 'goddelijke'. Zo zijn er vele heilige bergen over heel de wereld. Maar ook in de Bijbel vindt de goddelijke ontmoeting vaak plaats op een berg. Een sterk bijbelverhaal in deze zin is het verhaal van Elia op de Horeb (1 Koningen 19, 11-13)

In een ademloze stilte

Honderden jaren later ging een andere profeet naar diezelfde berg van God. Hij heette Elia. Hij was gevlucht voor de mensen. Ze maakten het hem moeilijk en hij wilde helemaal alleen zijn. Het was een lange tocht. Hij kwam in de wildernis waar

geen mensen wonen. En hij ging liggen bij een bremstruik om een beetje schaduw te vinden in de barre hitte. Hij was zo moe en uitgeput, dat hij insliep. Toen droomde hij dat een engel bij hem kwam en zei: 'Sta op en eet!' Daar zag hij een koek, op gloeiende stenen gebakken, en een kruik water. Hij at en dronk. Weer raakte de engel hem aan en zei: 'Sta op en eet, want de reis naar God zou anders te ver voor je zijn.' En hij at en dronk. Toen hij wakker werd, voelde hij dat een ongewone kracht in hem gekomen was. En in die kracht liep hij veertig dagen en veertig nachten, tot hij kwam aan de berg waar God eens aan Mozes verschenen was. Hij ging een grot binnen en bad tot God: 'O Heer, ik heb de mensen verteld wat U wilt dat ze doen. Maar ze willen niet luisteren. Nu zitten ze me achterna. Ik ben mijn leven niet zeker.' En hij hoorde: 'Ga naar buiten en ga op de berg staan om God te ontmoeten.'

Elia ging de grot uit. Toen kwam er een sterke wind. Het werd een zware storm die zelfs rotsen verbrijzelde, maar de Heer was niet in de storm. Toen begon de aarde te beven, maar de Heer was niet in de aardbeving. Daarna kwam er vuur, maar in het vuur was de Heer niet. Toen het geweld op de aarde voorbij was, kwam er een zacht suizen. En het werd ademloos stil. Zodra Elia dat merkte, bedekte hij zijn gezicht met zijn mantel en ging staan bij de uitgang van de grot, roerloos. Toen hoorde hij diep in zichzelf de stem van God: 'Keer terug, Elia, naar de mensen. Er zijn er toch nog veel, die naar je zullen luisteren. Vertel hun, wie hun God is en wat ze moeten doen.' Zo gebeurde het dat Elia als profeet terugkeerde naar de mensen.

Uit: Joanna Klink, Het huis van licht, bijbels levensboek voor kinderen, Kampen, 1994, p. 31-32.

Verwerkingsvragen:

- Waar raakt de tekst jou? Welke gevoelens roept het bij jou op? (voelen)
- Wat zegt de tekst jou? Wat leer je ervan? Wat is essentieel daarin? (denken)
- Welk appel doet de tekst op jou? Wat doe je ermee in je leven? (doen)
- Wat zegt de tekst over wie jij bent en wat jij belangrijk vindt (jouw waarden)? (zijn)

3. Mijn eigen heilige plekje

Heilige plaatsen kunnen zo veel meer zijn dan kerken of gebouwen. Een plaats waar je tot rust komt, waar je jezelf kan zijn, waar je kan bidden en in dialoog treden met jezelf, waar je het gevoel hebt dat er meer is dan de plaats alleen. Waar ga jij heen of wat doe je wanneer het je eens allemaal te veel wordt, wanneer je even terug tot jezelf wilt komen of jezelf net wil openstellen voor de Ander? Door dieper in onszelf te graven gaan we op zoek wat voor jou een heilige plaats is. En wat die zo speciaal maakt voor jou.

Verwerking: creëer je eigen heilige plek:

Ieder kind krijgt een vierkantje uit karton, stapels tijdschriften en knutselmateriaal. Daaraan de verwerkingsopdracht: maak voor jou je eigen heilige plek. Je mag hiervoor iets tekenen, een collage maken van foto's of beelden, je kan gebruik maken van woorden die voor jou belangrijk zijn voor het creëren van je eigen heilige plek, ... Je kan ervoor kiezen deze heilige plekjes in je klas of verspreid in de school op te hangen.

4. Bezinningstekst

Op school stonden ze...

Naar een gedicht door Eduard Hoornik (1910-1970)

Op school stonden ze op het bord geschreven,
het werkwoord *hebben* en het werkwoord *zijn* ;
hiermee was tijd, was eeuwigheid gegeven ,
de ene werkelijkheid, de andere schijn.

Hebben is niets. Is bezit. Is niet leven.
Is van de wereld en haar goden zijn.
Zijn is, boven de dingen verheven,
vervuld worden van goddelijkheid.

Hebben is hard. Is lichaam: twee armen,
twee benen, een romp en een hoofd.
Is naar het aardse verlangen.

Zijn is de ziel, is luisteren, is wijken,
is kind worden en naar de sterren kijken,
en daarheen heel langzaam worden opgelicht.

5. De school als heilige plek

Wat moet een school anders zijn

dan die unieke en onvervangbare ruimte waar jongeren en volwassenen hun verkenningen, percepties, vragen en reflecties ter sprake laten komen;

een in te richten project van mens-wording waar mensen zich aan elkaar wagen ... in het omgaan met het leven.

... want niemand heeft hét antwoord op zak.

De school is een ideale ruimte waar leerlingen hun verkenningen, percepties, vragen en reflecties aan bod kunnen laten komen: "ter sprake laten komen". Wat duikt op uit hun leven? Wat verwoordt zich ongevraagd, ongepland, als bij toeval, impulsief, zonder dat zij het goed beseffen? Een ruimte ook waar de volwassenen, in naam van een instelling of een traditie, het initiatief kunnen nemen om dingen "onder de aandacht, ter sprake, te brengen". Omdat het hun verantwoordelijkheid is in een opvoedingsrelatie, in de samenwerking van volwassenen en jongeren, de maatschappelijke integratie te helpen slagen. Zich "aangesproken" weten kan leiden tot aandacht voor waarheid. Daar ligt ook de kern van het katholieke, of het christelijke van de katholieke school.

De school her-inrichten als een open sociale omgeving waar ruimte bestaat om "wat indruk maakt" ook ter sprake te brengen is werken aan een school als heilige plek. Waar doorheen de drukke activiteiten ook stilte heerst om aandacht te schenken aan wat zich in die "indruk" aankondigt. De voorwaarden en bekwaamheden opwekken zodat de "indruk", het "aangesproken" zijn ook leidt tot een echte zelfexpressie, tot een authentiek gesprek. De onverwachte verkenning, ingezet door de beklijvende "indruk", in confrontatie stellen met het "voorgeprogrammeerde" leren. Een van buiten af bepaalde verplichting, een voorwaarde om toegang te verwerven tot een economisch levensvatbare toekomst, kan in schril contrast staan met het gratuite van het mysterieuze leven. Die "schoolcultuur" is een voorwaarde om de eigen dynamiek van gelovigen op het spoor te komen. Hiertoe eigent men zich een ruimte in de school of de schoolomgeving toe die aansluit bij de existentiële ervaring. De ruimte kan van tijdelijke of permanente aard zijn.

Opvoedend onderwijs raakt het heilige in de mens. Het is een God-betrokken werk. Dit geloof vormde een van de basisgedachten van de spiritualiteit van waaruit J-B De La Salle, samen met zijn medebroeders, bouwde aan een eigen visie op opvoeden en onderwijzen. Contexten veranderen, maar doorheen veranderende contexten loopt een rode draad: ook vandaag willen wij in ons onderwijs de hunker naar zingeving ondersteunen en begeleiden; de gevoeligheid voor het sacrale, voor het transcendente, voor Gods liefdevolle aanwezigheid onder de mensen vandaag een eigentijdse invulling geven. Want ook vandaag blijven scholen heilige plaatsen.

Verwerking

Je kan in de klas of in de school een heilige plek creëren: een plek waar kinderen iets van heiligheid mogen ervaren. Dit kan je samen met de kinderen doen. Een heilige plek kan verschijnen en opnieuw verdwijnen. Sprekende heilige plekken zijn dynamisch. Laat de plek dan ook niet te lang hetzelfde zijn. Breng dingen binnen uit de omgeving van de school maar ook uit de ruimere wereld die de kinderen geraakt hebben. Op die manier wordt de heilige plek op school een plek waarin kinderen heiligheid mogen ervaren er het erover kunnen hebben op die momenten wanneer ze er behoefte aan hebben.